

CRIZA DIN UCRAINA ÎNTRE HUNTINGTON ȘI NAȚIUNE

THE UKRAINE CRISIS BETWEEN HUNTINGTON AND NATION

*Colonel conf. univ. dr. Lucian Dragoș POPESCU**

Rezumat: Criza din Ucraina a readus în atenție problema națională. Cauzele acesteia pot fi căutate atât în aspectele demografice dar și în cele geopolitice. Precedentul Kosovo face ca reglementările dreptului internațional să aibă o aplicabilitate redusă. Cercetarea își propune să determine posibile soluții, rezonabile, de încetare a conflictului.

Cuvinte-cheie: criză; conflict; social; națiune.

Abstract: The Ukraine crisis brought to our attention the national problem. The causes we can find in demographic aspects but also in geopolitics. The precedent of Kosovo makes the international law regulations to have a reduce applicability. The aim of this research is to identify possible, reasonable solutions to stop this conflict.

Keywords: crisis; conflict; social; nation.

Efectele perverse ale deciziilor politice pot produce discontinuități în planul unității națiunii, dar și gestionării națiunii în „stare de securitate”, afectând capacitatea de satisfacere a necesităților sociale de resurse, de comunitate și de protecție ale națiunii.

Referindu-ne la faptul că dezbaterile publice privind națiunea și unitatea națiunii sunt cantonate încă în interiorul luptei dintre adepții ai ideologiei liberale și cei ai conservatorismului politic, putem aprecia că aspectele ce sunt în atenția noastră se centrează pe distincția, făcută în 1907 de istoricul german Friedrich Meinecke, între națiunea civică (cea în care cetățenia are o importanță mai mare decât identitatea etnică – punct de vedere ce trimite la Jean-Jaques Rousseau, la principiile libertății, egalității și fraternității) și națiunea culturală (ce pune accentul pe etnicitate, limbă, rasă, istorie comună).

Utilizând reperele oferite de epistemologia procesual-organică, Sorin Bordei¹ oferă o înțelegere nuanțată a întregului proces regionalist.

Folosind analiza cauzală, elaborează un model explicativ al regionalizării, în sensul decelării influențelor care sunt exercitate de specificul cultural și gradul de

* Universitatea Națională de Apărare „CAROL I”, l.popescu@yahoo.com.

¹ Sorin Bordei - *Ideologia regionalistă*, Centrul de studii procesual organice, 2009, pp. 175-182

dezvoltare economică a unei regiuni asupra integrării și situația acesteia în cadrul statului de apartenență. În accepțiunea sa, următoarea schemă explicativă a regionalismului/regionalizării constituie repere ale interpretării determinist-cauzale:

- Cu cât specificul cultural al regiunii este mai pronunțat, cu atât tendințele autonomiste ale regiunii sunt mai accentuate, putând evolua până la federalism sau secesiune. Conceptul de „specific cultural” poate fi operaționalizat prin indicatorul „limbă” - elementul fundamental al oricărei matrici identitare. Din punct de vedere etnografic și lingvistic, în cadrul unei limbi pot exista graiuri și /sau dialecte, acesta fiind și criteriul de evaluare a specificului regional. Din acest punct de vedere, vom considera specificul regional direct proporțional cu diferențierea grai-dialect-limbă. Cu siguranță, limba nu este singurul element care participă la conturarea unui specific regional, dar este singurul factor determinant care evoluează liniar și direct proporțional cu statutul regiunii în cadrul statului – de la regiune de dezvoltare la regiune autonomă sau stat federal;

- Cu cât gradul de dezvoltare a unei regiuni, cuantificat în contribuția la PIB național și venitul pe cap de locuitor este mai mare, cu atât vor fi mai accentuate tendințele autonomiste sau secesioniste.

La 24 februarie 2014² a început intervenția armatei ruse în Ucraina. Incidentele au avut drept cauză revoluția ucraineană proeuropeană care a dus la înlăturarea președintelui Victor Ianukovici. Ulterior căderii guvernului favorabil politicii președintelui Victor Ianukovici pe teritoriul Crimeii, aparținând Ucrainei, a izbucnit o criză de natură secesionistă. Trupe aparținând forțelor speciale ruse³ precum și unor structuri paramilitare⁴, fără a purta însemne militare, au preluat controlul asupra teritoriului peninsulei Crimeea. Guvernul rus și-a declinat, inițial, implicarea în evenimente⁵. În urma acestor acțiuni militare Rusia a anexat Crimeea ca urmare a rezultatelor unui referendum⁶ organizat la nivel local. Ulterior, după câteva luni, în

² Harress, Christopher (24 februarie 2014). „Russian Ships Arrive On Ukraine's Crimean Coast As Fears Mount Over Russian Invasion In the Region”. *International Business Times*. Accesat la 14 octombrie 2014

³ „Russian special forces on Crimea frontline”. *The Financial Express*. 5 martie 2014. Accesat la 25 martie 2014.

⁴ Russian special forces on Crimea frontline: experts”. *Gulf News*. 4 martie 2014. Accesat la 25 martie 2014

⁵ Dilanian, Ken. "CIA reportedly says Russia sees treaty as justifying Ukraine moves", *Los Angeles Times* (3 March 2014): "CIA director John Brennan told a senior lawmaker Monday that a 1997 treaty between Russia and Ukraine allows up to 25,000 Russia troops in the vital Crimea region, so Russia may not consider its recent troop movements to be an invasion, U.S. officials said. The number of Russian troops that have surged into Ukraine in recent days remains well below that threshold, Brennan said, according to U.S. officials who declined to be named in describing private discussions and declined to name the legislator." Accesat la 25 octombrie 2014

⁶ Morello, Carol; Constable, Pamela; Faiola, Anthony (17 March 2014). "Crimeans vote in referendum on whether to break away from Ukraine, join Russia". *The Washington Post*. Accesat la 20 octombrie 2014

regiunea Donbas insurgenți separatiști rusofoni⁷ ajutați de trupe și vehicule militare blindate, fără însemne, au deschis un nou front de luptă pe coasta Mării Azov.

Fig. 1. Ucraina și teritoriile ucrainene aflate în diferite stadii de criză și conflict (sursa: http://ro.wikipedia.org/wiki/Interven%C8%9Bia_armat%C4%83_rus%C4%83_%C3%AEn_Ucraina_din_2014Intervenția armată rusă în Ucraina din 2014accesat în data de 15.10.2014)

Evenimentele din Ucraina au debutat începând cu data de 26 februarie 2014, când persoane înarmate vorbitoare de *limba rusă* îmbrăcate în uniforme militare fără însemne, despre care s-a declarat a fi soldați ruși, au stabilit un punct de control între Sevastopol și Simferopol⁸. În data de 27 februarie, persoane înarmate în uniforme militare fără însemne au ocupat clădirea Parlamentului din Crimeea și a Consiliului de Miniștri și au înlocuit steagul ucrainean cu steagul rusesc⁹. Criza s-a accentuat la 28 februarie, când persoane înarmate acuzate de guvernul ucrainean a fi soldați ruși au ocupat Aeroportul Internațional din Simferopol și Aeroportul Internațional din Sevastopol, în timp ce mass-media occidentală și cea independentă au raportat mișcări de trupe rusești în Crimeea, inclusiv elicoptere militare ruse care se deplasau de-a lungul peninsulei și camioane ale armatei ruse care se apropiau de Simferopol, capitala Crimeii¹⁰. Oficialii ucraineni au declarat că forțele ruse au preluat o bază aeriană militară în Sevastopol și au înconjurat o bază a *pazei de coastă*¹¹.

Intervenția Rusiei în Ucraina, directă sau indirectă, a continuat și continuă până în prezent ca o reacție la orientarea proeuropeană a Ucrainei. Anexarea Crimeii precum și controlarea de către forțele proruse a unei părți importante din

⁷ "Ukraine says 2 columns of tanks from Russia have entered strategic town". Globalnews.ca. 28 August 2014. Accesat la 10 octombrie 2014

⁸ <http://www.theglobeandmail.com/news/world/tension-in-crimea-as-pro-russia-and-pro-ukraine-groups-stage-competing-rallies/article17110382/>

⁹ <http://www.theguardian.com/world/2014/feb/27/armed-men-seize-crimea-parliament-reports>

¹⁰ <http://www.bbc.com/news/world-europe-26379722>

¹¹ http://www.stltoday.com/news/world/ukraine-s-state-border-guard-says-coast-guard-base-surrounded/article_c807c6c3-73f3-54bc-805a-f69695835724.html

partea de est a Ucrainei ar putea să constituie o confirmare a teoriei lui Huntington privitoare la ciocnirea civilizațiilor¹². Aparent acesta ar fi prețul pe care Rusia l-ar cere pentru a permite o eventuală integrare a Ucrainei în Uniunea Europeană și NATO preț pe care civilizația occidentală ar fi dispusă să-l plătească¹³.

Reacțiile internaționale la criza din Ucraina par să confirme această teorie. Comunitatea internațională a criticat Rusia pentru implicarea în această criză, transformată deja într-un conflict cu importante pierderi de vieți omenești. Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Germania, Italia, Olanda, Australia și Uniunea Europeană au condamnat Rusia, încă de la declanșarea conflictului, pentru încălcarea legislației internaționale și violarea suveranității Ucrainei. Din rândul țărilor implicate la nivel secundar și terțiar¹⁴ s-au raliat poziției Occidentale Georgia, Moldova, Turcia și Coreea de Sud. Considerăm ca importantă poziția Chinei și a Indiei care nu s-au implicat până acum nici la nivel declarativ nici prin impunerea de sancțiuni economice, având în vedere importanța, din punct de vedere geopolitic, a acestor puteri regionale asiatice.

În opinia personală această criză este generată în primul rând de neomogenitatea națională a Ucrainei. Această lipsă de omogenitate își poate avea originea și în politica internă a Uniunii Sovietice de deportare masivă a populației ucrainene atât înainte cât și după cel de-al doilea război mondial, cu scop de modificare a structurii etnice a populației statului ucrainean ceea ce a dus la situația prezentată în figura 2.

Fig. 2 Harta minorităților naționale europene
(sursa: <http://www.euminorities.org> accesat în data de 23.10.2014)

¹² Samuel Huntington, *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Editura Antet, Filipești de Targ, 1997, p. 244.

¹³ Samuel Huntington, *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Editura Antet, Filipești de Targ, 1997, p. 360.

¹⁴ Samuel Huntington *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Editura Antet, Filipești de Targ, 1997, p. 437.

Se observă cu ușurință că zonele implicate în conflictul ucrainean sunt locuite de minoritatea rusă. Pe timpul conflictului o importantă parte a populației de etnie ucraineană a părăsit teritoriile aflate în zonele cu acțiuni militare ceea ce a dus la creșterea ponderii populației etnice ruse în teritoriile cu tendințe separatiste.

Unitatea națiunii nu este menținută numai de etnie ci și de limba vorbită. Sentimentul de apartenență națională trebuie să fie simțit dar și exprimat. Din acest punct de vedere situația din Ucraina se prezintă conform figurii 3.

Fig. 3 Harta limbilor vorbite in Europa
(sursa: <http://www.euminorities.org> accesat în data de 23.10.2014)

Se observă că dacă harta anterioară este mai apropiată de cea a scindării Ucrainei din punctul de vedere al lui Huntington următoarea diferă destul de mult față de teoria liniei de falie dintre civilizația occidentală și cea ortodoxă.

În opinie personală, având în vedere faptul că, din punct de vedere al practicilor internaționale, precedentul Kosovo face ca scindarea Ucrainei ca preț al extinderii NATO și al Uniunii Europene să fie inevitabilă. În funcție de epurările etnice dar și de migrația voluntară a populației din zona de conflict scindarea Ucrainei se va face între limita zonei locuite de populația vorbitoare de limba rusă și cea locuită de minoritatea rusă.

BIBLIOGRAFIE

- BORDEI Sorin, *Ideologia regionalistă*, Centrul de studii procesual organice, 2009.
- HELD D., MCGREW A. et. al., *Transformări globale. Politică, economie și cultură*, Editura Polirom, Iași, 2004
- HUNTINGTON P. Samuel, *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*. Editura Antet, București, 1998.
- HUNTINGTON P. Samuel, *Ordinea politică a societăților în schimbare*, Editura Polirom, Iași, 1999.
- RAMONET Ignacio, *Geopolitica haosului*, Editura Doina, București, 1998.
- <http://www.theguardian.com/world/2014/feb/27/armed-men-seize-crimea-parliament-reports>
- <http://www.bbc.com/news/world-europe-26379722>
- http://www.stltoday.com/news/world/ukraine-s-state-border-guard-says-coast-guard-base-surrounded/article_c807c6c3-73f3-54bc-805a-f69695835724.html

Această lucrare a fost posibilă prin sprijinul financiar oferit prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, cofinanțat prin Fondul Social European, în cadrul proiectului **POSDRU/159/1.5/S/138822**, cu titlul „**Rețea Transnațională de Management Integrat al Cercetării Doctorale și Postdoctorale Inteligente în Domeniile “Științe Militare”, “Securitate și Informații” și “Ordine Publică și Siguranță Națională” - Program de Formare Continuă a Cercetătorilor de Elită – “SmartSPODAS”.**”

This work was possible with the financial support of the Sectoral Operational Programme for Human Resources Development 2007-2013, co-financed by the European Social Fund, under the project number **POSDRU/159/1.5/S/138822** with the title “**Transnational network of integrated management of intelligent doctoral and postdoctoral research in the fields of Military Science, Security and Intelligence, Public order and National Security – Continuous formation programme for elite researchers - “SmartSPODAS”.**”

